

Advies over aangepaste voorzieningen voor gehandicapten in stemlokalen

Advies, 31 juli 2006

De toegankelijkheid van stembureaus voor gehandicapten is iedere verkiezing weer een punt van aandacht. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de oproep die een aantal belangengroeperingen van gehandicapten onlangs heeft gedaan aan alle gemeenten om voor de in 2007 geplande verkiezingen in overleg met de belangenorganisaties een zodanige structurele situatie tot stand te brengen dat iedereen zelfstandig kan stemmen (zie bijlage 1).[\[1\]](#)

Gelukkig staan de ontwikkelingen op dit gebied niet stil. Bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen op 7 maart jl. was het voor het eerst voor visueel gehandicapten mogelijk om te stemmen met behulp van een aangepast stemmachine. Elf gemeenten hebben bij deze verkiezing besloten in één van hun stembureaus een aangepaste stemmachine in te zetten.[\[2\]](#) Na de verkiezingen heeft de Kiesraad een evaluatierapport ontvangen dat is gemaakt in opdracht van de Federatie Slechthzienden- en Blindenbelang over het gebruik en de waardering van deze voorziening.[\[3\]](#) Uit het onderzoek (zie bijlage 2) blijkt dat het aangepaste stemmen door de respondenten in hoge mate wordt gewaardeerd. Helaas blijkt ook uit het onderzoek dat het aantal visueel gehandicapte kiezers dat gebruik maakte van de mogelijkheid beperkt was. Onvoldoende voorlichting wordt in het rapport als mogelijke reden hiervoor aangedragen. Ook het feit dat kiezers in vier van de elf gemeenten niet zomaar in ieder stembureau mochten stemmen, maar eerst zelf een kiezerspas moesten aanvragen is als mogelijke drempel in het rapport genoemd.

De Kiesraad is van oordeel dat toegankelijkheid van de verkiezingen, ook voor gehandicapten, een groot goed is. Gelet op het gegeven dat Nederland een groot aantal visueel gehandicapten kent, acht de Kiesraad het waarschijnlijk dat bij goede voorlichting over een dergelijke faciliteit, ruim gebruik zou worden gemaakt van deze aangepaste stemmachine.[\[4\]](#)

Uw voornemen om het stemmen in een willekeurig stemlokaal als landelijke voorziening in te voeren, biedt naar het oordeel van de Kiesraad een geschikte gelegenheid om de aangepaste stemmachine onder de aandacht te brengen en om maatregelen te nemen die de inzet van dergelijke stemmachines vergroten. Het is dan namelijk mogelijk voor een gemeente om in één stemlokaal (of een aantal stemlokalen) extra voorzieningen te treffen die het stemproces voor deze groep mensen aanzienlijk toegankelijker maakt. Als kiezers in ieder willekeurig stemlokaal binnen de gemeente een stem kunnen uitbrengen, zou één stemlokaal met aangepaste voorzieningen voor visueel gehandicapten in beginsel voldoende zijn. Dit betekent dat de kosten van een dergelijke voorziening beperkter uitvallen en realisatie ervan binnen bereik zou komen.

Een stemlokaal uitgerust met voor visueel gehandicapten stemmachine, zou daarnaast ook voor andere groepen gehandicapten extra toegankelijk kunnen worden gemaakt, bijvoorbeeld door rekening te houden met drempel-overbruggers, doorgangsmaten en manoeuvreerruimte voor rolstoelgebruikers of een stembureaulid in het stemlokaal te benoemen die ook gebarentaal kent. Vanzelfsprekend zouden deze voorzieningen bovenop de reeds bestaande voorzieningen voor gehandicapten dienen te worden gerealiseerd en dient in de voorlichting te worden vermeld dat gehandicapten ook vanzelfsprekend in een andere willekeurig stemlokaal aan de verkiezingen kunnen deelnemen.[\[5\]](#)

De Kiesraad verzoekt u met het oog op de aankomende verkiezingen voor Provinciale Staten en Tweede Kamer aandacht te vragen bij gemeenten, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging van Burgerzaken (NVVB) voor de inzet van aangepaste stembalies en andere voorzieningen voor gehandicapten. Gemeenten zouden aangespoord kunnen worden om over te gaan tot de aanschaf van een aangepaste stembalie en zouden gevraagd kunnen worden extra voorlichting te geven over deze mogelijkheid.

Een andere mogelijkheid zou zijn om de nu bestaande regels voor de toegankelijkheid van stemlokalen aan te vullen. In de Kieswet is al geregeld dat burgemeester en wethouders de plicht hebben zorg te dragen dat zoveel mogelijk stemlokalen zodanig zijn gelegen en ingericht dat zij geschikt zijn voor kiezers met lichamelijke handicaps. U zou kunnen overwegen hieraan toe te voegen dat in iedere gemeente tenminste één stemlokaal ingericht dient te worden met speciale voorzieningen voor gehandicapte kiezers waaronder een voor visueel gehandicapten aangepaste stembalie.

Een afschrift van deze brief is aan de VNG, de NVVB en aan een aantal belangengroeperingen voor blinden en slechtzienden gezonden.

[1](#)] Oproep van Overleg Lichamelijk Gehandicapten Amstelland (OLGA), Chronisch zieken en Gehandicaptenraad (CG-Raad), Federatie van Ouderverenigingen (FvO) en de Landelijke Federatie van Belangenbehartigers 'Onderling Sterk' (LFB OS), 7 maart 2006

[2](#)] De volgende gemeenten hebben gebruik gemaakt van een aangepaste stembalie: Apeldoorn, Arnhem, Dongen, Enschede, Ermelo, Groningen, Renkum, Venray, west Maas en Waal, Zoetermeer en Zwolle.

[3](#)] Het eindrapport Gebruikersonderzoek aangepaste stemapparatuur, Ipso Facto Data BV, maart 2006.

[4](#)] De groep blinden en slechtzienden in Nederland bestaat volgens de Federatie Slechtzienden- en Blindenbelang uit 650.000 mensen die zo slecht zien dat een bril niet voldoende corrigerend werkt, 150.000 mensen zo slecht zien dat ze in het dagelijks leven hier echt last van hebben en 20.000 mensen die blind zijn.

[5](#)] Uit artikel J 4 lid 2 van de Kieswet vloeit al voort dat burgemeester en wethouders er zorg voor dienen te dragen, dat zoveel mogelijk stemlokalen zodanig zijn gelegen en ingericht dat zij geschikt zijn voor kiezers met lichamelijke gebreken toegankelijk zijn.